

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภัยชาวปี The Role of Khru Ba Aphichai Khaopi in Spreading Buddhism

พระครูสุวิมลสีลากร

Phrakhrusuvimonseelakorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphun Buddhist College

Corresponding Author, Email : surin.suvangno@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติและปฏิปทาของครูบาอภัยชาวปี และ 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภัยชาวปี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ครูบาอภัยชาวปีเป็นพระเถระที่รอบรู้ทั้งคันถธุระ วิปัสสนาธุระ มีวิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ ปณิธาน ได้ทำบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธสาวกที่ดี ทำบทบาทหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ด้วยความเรียบร้อย มีความกตัญญูทวดต่อมารดาบิดาและครูบาอาจารย์เป็นยอด มีความรักเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยความเป็นเยี่ยม เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใส ธรรมะที่น่าเสนอง่ายๆ ใกล้ตัว ครูบาอภัยชาวปีใช้วิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครูบาอภัยชาวปีเป็นผู้รัตตัญญู มีความกตัญญูทวดบิดาท่อบุพการี มีความกตัญญูต่อครูอาจารย์ มีความกตัญญูต่อพระพุทธศาสนา มีเมตตา เป็นผู้ให้ทาน และปัจจัยภายนอก คือ การเป็นผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรและบุคลิกภาพที่งดงาม นำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เป็นผลทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จและทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในถิ่นล้านนาสืบไป

คำสำคัญ : ครูบาอภัยชาวปี, ล้านนา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This research article has 2 objectives: 1. to study the history and conduct of Khru Ba Aphichai Khaopi and 2. to analyze the role of Khru Ba Aphichai Khaopi in spreading Buddhism. This is a qualitative research.

The research results are as follows: Khru Ba Aphichai Khaopi is a monk who is knowledgeable in both the scriptures and the meditation, has knowledge, wisdom, intelligence, experience, and determination. He has performed the role of a good Buddhist disciple, performed the role of serving the Sangha with order, was extremely grateful to his parents and teachers, loved and honored the nation, religion, and monarchy with excellence, was full of virtue, had an admirable personality, and presented simple and familiar Dharma. Khru Ba Aphichai Khaopi used various methods and techniques to spread Buddhism effectively, which had 2 factors leading to success: internal factors: Khru Ba Aphichai Khaopi was a grateful person, was grateful to his parents, was grateful to his teachers, was grateful to Buddhism, was kind, and was a giver. And external factors, namely being a person with good conduct and personality, lead to the faith of Buddhists, resulting in the success of the propagation of Buddhism and making Buddhism flourish in Lanna forever.

Keywords: Kruba Aphichai Khaopi, Lanna, Buddhism

บทนำ

พระสงฆ์ หมายถึง หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า ได้แก่ บุคคลซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเกิดความเลื่อมใส สละเรือนออกบวช ถือวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้ พระสงฆ์ไว้อยู่ 2 ประเภท คือ 1) อริยสงฆ์ 2) สมมติสงฆ์ อริยสงฆ์คือหมู่สาวกของพระพุทธเจ้าที่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนนั้นได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลบรรลุมรรคผลมี 4 ประเภท คือ 1) พระโสดาบัน 2) พระสกทาคามี 3) พระอนาคามี 4) พระอรหันต์ สมมติสงฆ์ คือ หมู่พระภิกษุสงฆ์ที่อุปสมบทตามพระบรมพุทธานุญาต มีพระสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548: 496) ซึ่งหมู่พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ได้สละแล้วในการครองเรือนถือเพศบรรพชิต ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำรงชีวิตเพื่อประชาชน และสังคมมาตั้งแต่

โบราณ เป็นศูนย์กลางของประชาชนทั่วไป พอพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไม่นาน ก็มีพระภิกษุผู้บวชใหม่กล่าวจ้วงจาบหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ทำให้มีการทำสังคายนา ร้อยกรองพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการวางหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ให้คงอยู่ตลอดไป พอถึงการทำสังคายนาครั้งที่ 3 หลังพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน ในปีพุทธศักราช 236 โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ปกครองประเทศอินเดียในสมัยนั้น มีความเลื่อมใสศรัทธา ในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พระองค์ได้ทรงให้ความอุปถัมภ์ในการทำสังคายนาในครั้งนี้ ที่ วัดโศการาม นครปาฏลิบุตร แคว้นมคธ ทรงอาราธนาพระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระเป็นประธาน หลังจากการทำสังคายนา ร้อยกรองพระธรรมวินัยเรียบร้อยแล้ว พระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระได้ส่งพระธรรมทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่างๆ 9 สายด้วยกัน โดยมีสายที่ 8 ได้เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ โดยการนำของพระโสณเถระและพระอุตตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะนำมาเผยแผ่ได้มาถึงประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐม

ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ล้านนาพระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ได้มีบทบาทอย่างสูงในสังคมล้านนา เพราะพระสงฆ์จะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามคติความเชื่อของชาวบ้านทั้งความคิดและพฤติกรรม ทั้งยังอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน เป็นแกนนำทางจิตวิญญาณของสังคม มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน นอกจากนั้น พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำทางความคิด ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็นผู้จัดวางจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนล้านนา (พระครูวิสุทธิธรรมโมสิต, (สัมพันธ สิริธมโม), 2555: 2) เหมือนอย่างครุบาในล้านนาหลายรูป เช่น ครุบาศรีวิชัย ครุบาพรหมมา ครุบาอภิชัย ขาวปี ครุบาชัยวงศาพัฒนา เป็นต้น

ครุบาอภิชัยขาวปีได้รับการยกย่องนับถือเป็นครุบา ท่านได้รับโทษ 3 ครั้ง ด้วยกัน ครั้งที่ 1 ในคดีหนีทหารไม่ไปเกณฑ์ทหาร ครั้งที่ 2 เรียกร้องจัดสร้างอุโบสถที่แม่ระมาด ครั้งที่ 3 ถูกบังคับให้สึกเพราะกลัวอาจารย์จะตีตัก ท่านจึงยอมสึกเป็นชีปะขาวอีกครั้งหนึ่งเพื่อตัดวงจรแห่งมารผจญ นับเป็นครั้งสุดท้ายแห่งการครองผ้าไตรจีวร ในที่สุดท่านก็มองเห็นสัจธรรมว่า ไม่ว่าจะห่มเหลืองหรือห่มขาว ขอให้ยึดมั่นต่อคุณงามความดีเท่านั้น ความเป็นพระอยู่ที่ใจมิใช่อยู่ที่สีของจีวร จากนั้นท่านได้ตั้งสัจจะวาจาว่า “จะไม่ขอกลับคืนสู่ผ้าเหลืองชั่วชีวิต” (สุธานี จันทรรัตน์ศิริ, 2552: 13) ชีปะขาวหรือชีผ้าขาวได้มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนามาโดยตลอด อย่างกรณีของครุบาอภิชัยขาวปี ที่ถูกบังคับให้สึกและใช้ชีวิตเป็นชีผ้าขาวมาตลอดชีวิตของ ผู้คนจำนวนมากยังคงเลื่อมใสในปฏิปทาของท่าน เห็นได้จากที่ท่านทำการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ณ ที่แห่งใดก็ตามจะมีศรัทธาจากทุกคนชั้นเข้ามาให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ อย่างการสร้างโรงพยาบาลลำพูนและโรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน เชียงใหม่และที่อื่น

ๆ ชีวิตและผลงานของท่านครูบาอริชัยชาวกปีได้บำเพ็ญคุณประโยชน์มากมาย ทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ทางพระพุทธศาสนา จนมีศรัทธาสาธุชนทั่วสารทิศได้มาทำบุญ และน้อมตัวเป็นศิษย์ การสร้างงานในด้านสาธารณะตามที่ต่าง ๆ ของท่านครูบาอริชัยชาวกปี ดำเนินไปโดยไม่อาศัยเงินเป็นปัจจัยหลัก แต่ใช้แรงศรัทธาของชาวบ้านเป็นพื้นฐานในการพัฒนา และสงเคราะห์ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติและปฏิปทาของครูบาอริชัยชาวกปี
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอริชัยชาวกปี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอริชัยชาวกปี เป็นการศึกษา วิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 และ ทุติยภูมิ (Secondary) ได้แก่ บทความ งานวิทยานิพนธ์ สิ่งตีพิมพ์ งานเขียนต่างๆ ทั้งเอกสารข้อมูลประวัติและผลงานของท่านครูบาอริชัยชาวกปี ที่เป็นประวัติชีวิต หลักธรรมที่พิมพ์แจกในเทศกาล และพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่ 2500 – 2558
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและปฏิปทาของครูบาอริชัยชาวกปีจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน
3. นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงและเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง
4. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประวัติและปฏิปทาของครูบาอริชัยชาวกปี

ครูบาอริชัยชาวกปี มีนามเดิมว่า จำปี นามสกุล หล้าแก้ว เป็นบุตรของพ่อเฒ่า แม่จันทา หล้าแก้ว เป็นชาวบ้านเชื้อสายลัวะ ชาวแม่เหย อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน เกิดวันจันทร์ ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2443 ตรงกับเดือน 7 เหนือ (ชีวประวัติครูบาเจ้าอริชัย (ชาวกปี), 2552: 1) เมื่อท่านอายุ 16 ปี แม่ของท่านจึงได้นำไปฝากตัวเป็นศิษย์ของท่านครูบาเจ้าศรีวิชัย ท่านจึงได้เริ่ม

เรียนหนังสือ โดยท่านเป็นผู้มีนิสัยขยันเล่าเรียน ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงมักใช้เวลาที่ท่านรับใช้ใกล้ชิดอบรมกล่อมเกลา ถ่ายทอดความรู้ให้ด้วยความเมตตา จนท่านครูบาภิชัยมีความรู้เป็นลำดับสามารถอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะในการสวดมนต์ได้ดี

นอกจากนี้ ในงานก่อสร้างท่านยังถนัดในด้านการช่างมีความรู้ ความชำนาญเป็นอย่างดี ท่านปฏิบัติกรรมฐานมิได้ว่างเว้นควบคู่กับช่วยครูบาเจ้าศรีวิชัย ท่านทำการก่อสร้างวัดวาอารามต่างๆ เป็นเวลาถึง 6 ปี ท่านครูบาศรีวิชัยจึงได้จัดอุปสมบทให้เป็นภิกษุเมื่ออายุได้ 22 ปี โดยเป็นสามเณรได้ 6 ปี แต่เพราะเหตุที่ท่านมีชื่อเหมือนกับท่านครูบาศรีวิชัย เมื่อท่านเป็นภิกษุจึงได้เปลี่ยนฉายาให้ใหม่ว่า “อภิชัยชาวปี” เมื่ออุปสมบทได้ 2 พรรษา จึงกราบลาอาจารย์ เพื่อมุ่งมั่นงานก่อสร้างปฏิสังขรณ์วัดร้างต่างๆ ตามแนวทางที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยวางไว้ ถือเป็นช่วงต้นของชีวิตพระภิกษุ ระหว่างอายุ 24 ปีจนถึงอายุ 35 ปี ที่อุทิศทุ่มเทให้แก่งานการก่อสร้างพระอารามอย่างเต็มที่

เมื่อถึงพรรษาที่ 13 ท่านถูกกลั่นแกล้ง และถูกจับดำเนินคดีในข้อหาหลบเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร จนต้องถูกบังคับให้สึกและครองผ้าขาวเป็นครั้งแรก ในขณะที่ท่านติดคุกท่านได้ริเริ่มสร้างโรงพยาบาลลำพูนจนแล้วเสร็จ เมื่อออกจากคุกแล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ทำการอุปสมบทให้แก่ท่านเป็นครั้งที่สอง เมื่อบวชแล้วท่านได้กราบลาพระอุปัชฌาย์ไปบูรณะวัดวาอารามต่าง ๆ ต่อมาท่านได้ถูกกลั่นแกล้งกล่าวหาว่าเรียกรับเงินสร้างโบสถ์ จนถูกจับสึกนุ่งผ้าขาวอีกเป็นครั้งที่สอง ท่านครูบาชาวปีได้พิจารณาว่าถ้ายังจะบวชอีกอาจจะทำให้ท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยติดคุกได้ ท่านจึงสึกเป็นชีปะขาวอีกครั้ง นับเป็นครั้งสุดท้ายแล้วออกจากวัดกลับไปพักที่วัดบ้านปางด้วยความเหงาใจ

ครูบาภิชัยชาวปี เป็นผู้มึนกีริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ มีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนสหธรรมิก ไม่โอ้อวดยกตนข่มผู้อื่น เป็นคนสุขุมพูดจาไพเราะ สุภาพ น้ำเสียงนุ่มนวลด้วยความนิ่มนวลและแผ่ด้วยความเมตตา น่าฟัง อีกทั้งบุคลิกภาพดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่สมัยที่ท่านยังเป็นเด็กก็เป็นเด็กดีและได้ครูบาอาจารย์ที่ดีจึงปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ พออายุได้ 16 ปี ได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนาและเป็นที่เคารพกราบไหว้ในฐานะเป็นพระนักปฏิบัติที่ท่านหนึ่งครูบาภิชัยชาวปี เป็นผู้มึนบุคลิกภาพเฉพาะตัว

- 1) เป็นผู้มีความอดทนสูง
- 2) เป็นผู้มีความเมตตาเสมอภาค
- 3) เป็นผู้มีความเพียรสูง
- 4) เป็นผู้ตั้งอยู่ในความกตัญญูกตเวทิตาธรรม
- 5) เป็นผู้สำรวมอินทรีย์

- 6) เป็นผู้มีความจาสุภาจิต
- 7) เป็นผู้บำเพ็ญทาน (อภัยทาน)
- 8) เป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
- 9) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

อย่างไรก็ตาม แม้ท่านจะมีบุคลิกภาพไม่ครบถ้วนตามที่ปรากฏในพระบาลีหรือในอรรถกถาก็ตาม กล่าวโดยรวมแล้วท่านเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอยู่ในขั้นดี ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพที่สมณ อมรวิวัฒน์ ได้สรุปไว้ คือ ท่านมีบุคลิกภาพดังนี้ (สมณ อมรวิวัฒน์, 2530: 98)

- 1) เป็นผู้มีบุคลิกภาพทางกาย มีความสะอาด สงบและสำรวม
- 2) เป็นผู้มีความสุขทางจิตดี ขึ้นะประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยเมตตาธรรม
- 3) เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองสูง เนื่องจากเป็นผู้จริงและปฏิบัติจริง

ครูบาอภิชัยขาวปี เป็นพระที่มีความอดทน มั่นคงในพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ทรงจำสวดมนต์สูตรต่าง ๆ ได้แม่นยำ โดยเฉพาะมงคล 38 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วยคำอธิบายท่านสามารถท่องจำได้ภายในคืนเดียวเท่านั้น จึงควรแก่การยกย่องเชิดชูบูชาของคณะสงฆ์และศรัทธาประชาชนทั่วไป แม้อายุจะมากแล้วยังทรงจำสวดมนต์ได้แม่นยำ

ครูบาอภิชัยขาวปี เป็นผู้ที่มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูบาอาจารย์ พระเถระผู้ใหญ่ และพระผู้น้อย ตลอดถึงรู้จักยกย่องให้เกียรติผู้อื่นเสมอ ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ร่าเริงแจ่มใส เป็นกันเองต่อทุกคน ไม่ถือตัว เข้าพบได้ง่าย สำรวมอินทรีย์ทุกอริยาบท เป็นที่นาเคารพกราบไหว้ ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความเลื่อมใสอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่าครูบาอภิชัยขาวปีมีปฏิปทาคือการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ชอบสมถะสงบเสถียร อยู่อย่างสันโดษ มีจริยาวัตรงดงามคือเป็นผู้ปฏิบัติกรรมฐานทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ทำวัตรสวดมนต์ตลอดสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีบุคลิกภาพที่จัดอยู่ในระดับขั้นที่ดี คือเป็นผู้ที่มีอารมณ์เบิกบาน ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดเสียงเบาแต่มีพลัง จึงทำให้ครูบาอภิชัยขาวปีเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนทั่วไปด้วยความศรัทธา ครูบาอภิชัยขาวปีได้สร้างสรรค์ผลงานไว้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย เจริญรอยตามครูบาเจ้าศรีวิชัย ผู้เป็นครูบาอาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านสาธารณูปการ บทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และบทบาทด้านการเผยแผ่ธรรม

ครูบาอภิชัยขาวปีได้สร้างผลงานด้านสาธารณูปการไว้มากมาย ในปี พ.ศ. 2477 ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้อำนวยการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ โดยใช้เวลา 5 เดือน 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2478 ผู้มีศรัทธาต่อครูบาศรีวิชัยทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะพวกกระเหรี่ยงจากอำเภอถ้ำเงี้ยวจังหวัดลำพูน ได้มาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ระยะทางที่สร้าง 11,530 ก.ม. ครูบาอภิชัยขาวปีท่านได้เดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอย

สุเทพตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มสร้างมีคณะศรัทธาจำนวนหนึ่งติดตามไปจากวัดพระพุทธรูปบาทตะเมาะ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ดังปรากฏในหนังสือชีวประวัติครูบาเจ้าภีษัชชาปิพอดธาป ขาวครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นอาจารย์มาสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ท่านจึงพากระเหรี่ยง 500 คน ไปช่วยทำถนนขึ้นดอยสุเทพจนเสร็จและกลับมาพักกับครูบาเจ้าศรีวิชัยที่วัดพระสิงห์ในตัวเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากผลงานด้านการสาธารณูปการที่ครูบาภีษัชชาปิได้ปฏิบัติมาในอดีต ครั้งติดตามครูบาเจ้าศรีวิชัยและในส่วนของวัดพุทธบาทผาหนามแล้ว ครูบาภีษัชชาปิ ยังได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุอีกมากมาย

ในส่วนการช่วยเหลืองานด้านการศึกษาสงเคราะห์และงานด้านสาธารณประโยชน์ หรือสังคมสงเคราะห์อันเป็นการสร้างสรรค์งานด้านสาธารณูปการให้กับพระพุทธศาสนาและองค์กรหน่วยงานต่างๆ อีกมากมาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมีเมตตาธรรมและบารมีของครูบาภีษัชชาปิ อีกแง่มุมหนึ่ง งานด้านการศึกษาสงเคราะห์และงานสาธารณประโยชน์หรือสังคมสงเคราะห์ของครูบาภีษัชชาปิ ครูบาภีษัชชาปิ เป็นพระมหาเถระที่สนับสนุนส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาครูบาเป็นพระมหาเถระชาวล้านนาที่มีเมตตาธรรมสูง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีปฏิปทาจริยวัตรตรงตามยิ่ง หรือเป็นครูบาที่เจริญรอยครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นครูบาอาจารย์ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากท่านได้ปฏิบัติธรรมเป็นการส่วนตัวแล้ว ยังได้ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ตลอดถึงศรัทธาประชาชนให้ตั้งอยู่ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วย การอบรมสั่งสอนนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นการบริการและการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งครูบาภีษัชชาปิ ก็ได้ทำหน้าที่นี้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภีษัชชาปิ

ครูบาภีษัชชาปิ ตั้งแต่เป็นสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและยังได้ศึกษาวิชาความรู้จากครูบาอาจารย์คือครูบาศีลธรรมหรือครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย ท่านเป็นศิษย์ของครูบาศรีวิชัยตั้งแต่อายุได้ 16 ปี เป็นสามเณรและเป็นพระภิกษุ กล่าวได้ว่า ครูบาภีษัชชาปิ ได้ยึดถืออภยวัตรปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ติดตามครูบาศรีวิชัยไปเกือบทุกหนทุกแห่ง ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาพร้อมกับครูบาศรีวิชัยมาโดยตลอด จนกระทั่งครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มรณภาพลง ท่านครูบาภีษัชชาปิในฐานะที่เป็นศิษย์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยก็ได้นำเอาหลักคำสอนที่ครูบาได้สอนไว้นามาประพฤติปฏิบัติ และครูบาภีษัชชาปิได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติสมถกรรมฐานมาจากครูบาเจ้าศรีวิชัย ดังนั้นแนวทางปฏิบัติจึงไม่แตกต่างไปจากครูบาเจ้าศรีวิชัย กล่าวได้ว่า วิธีการและเนื้อหาสาระของสมถกรรมฐานจึงเหมือนกันกับของครูบาเจ้าศรีวิชัยทุกอย่างเช่นวิธีนับลูกประคำครูบา

อภิชาตวชิราวุธ ได้ใช้วิธีการเผยแผ่และเนื้อหาสาระของสมณธรรมฐานอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการนั่งสมาธิภาวนา ก็คือ วิธีการภาวนาโดยนับลูกประจำ เพื่อให้จิตใจเป็นสมาธิ หรือจิตใจสงบนิ่ง อันเป็นเบื้องต้นของสมณธรรมฐาน วิธีนับลูกประจำของครูบาอภิชาตวชิราวุธ ได้รับสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์รุ่นก่อนๆ โดยครูบาอภิชาตวชิราวุธได้ศึกษาเล่าเรียนจากครูบาอาจารย์แล้วได้ถ่ายทอดสู่ศิษยานุศิษย์ต่อๆ มาจนกระทั่งปัจจุบัน ครูบาอภิชาตวชิราวุธก็ยังใช้ปฏิบัติและสอนศรัทธาประชาชนอยู่ตราบถึงทุกวันนี้ นับได้ว่า วิธีการนับลูกประจำอันเป็นสมณธรรมฐาน ซึ่งครูบาอภิชาตวชิราวุธ ใช้เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดีในระดับหนึ่ง ชีปะขาว หมายถึง นักบวชผู้นับถือพุทธศาสนาประเภทหนึ่ง ที่นุ่งขาวห่มขาว ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ไม่อยู่วัดเที่ยวภิกขาจารไปเรื่อย ๆ บางคนก็อาศัยอยู่วัดร่วมกับพระภิกษุ และทำกิจกรรมเช่นเดียวกับพระภิกษุ เป็นแต่ว่ายังมิได้บรรพชาอุปสมบทเท่านั้น แต่ในกรณีของครูบาอภิชาตวชิราวุธ ถือว่าท่านได้บวชเรียนมานานหลายปีแต่ด้วยเหตุบ้านการเมืองทำให้ท่านต้องได้ลาสิกขา แต่ท่านก็ยังถือศีล 227 ข้ออยู่ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเหมือนพระทุกประการ แต่เพียงว่าท่านนุ่งห่มผ้าขาวแทน ครูบาอภิชาตวชิราวุธในฐานะที่เป็นชีปะขาว ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์มากมายให้แก่พระพุทธศาสนา อีกอย่างหนึ่งท่านมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์เป็นเลิศ ครูบาอาจารย์ของท่านก็คือครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งท่านเคารพนับถือมาก จะเห็นได้ว่างานก่อสร้างที่ไหนที่เกี่ยวข้องกับครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาอภิชาตวชิราวุธก็ไปช่วยทุกครั้ง แม้แต่หลังจากที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มรณภาพลง ครูบาอภิชาตวชิราวุธก็เจริญรอยตามอาจารย์โดยสืบสานปณิธานของครูบาเจ้าศรีวิชัย โดยมีการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ไว้มากมายดังที่ปรากฏในผลงานของท่าน แต่ในฐานะที่ท่านเป็นชีปะขาวท่านก็ทำหน้าที่ดูแลวัดพระพุทธบาทผาหนาม มีอำนาจหน้าที่เหมือนเจ้าอาวาสทุกอย่าง แต่สถานะของท่านเพียงนุ่งผ้าขาวเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ครูบาอภิชาตวชิราวุธทำหน้าที่ดูแลวัดได้เป็นอย่างดีและถือว่าประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่เจ้าอาวาสในระดับหนึ่ง ปัจจัยที่ช่วยครูบาอภิชาตวชิราวุธประสบความสำเร็จ ในการดูแลวัด คือ ครูบามีความเมตตาเป็นหลัก คือ มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข ด้วยจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสิ่งอื่น ซึ่งเป็นความรักใคร่ที่ปราศจากราคะความกำหนัด ความรักความหวังดี ความปรารถนาดีนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งมิตรภาพไมตรีของมนุษย์ที่มีต่อกันตลอดถึงสัตว์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วย ด้วยต้องการมุ่งหวังแต่ความสุขแก่เขา ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนสิ่งอื่นใดนอกจากให้เขาเป็นสุข โดยการแสดงออก 3 ทาง คือ เมตตากายกรรม เมตตาทางกาย เมตตาวาจากรรม เมตตาทางวาจา และเมตตาเมตตามโนกรรม เมตตาทางใจ

เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วท่านมีคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้คือ

1) เครื่องครัดในพระธรรมวินัย เรื่องพระธรรมวินัยครูบาภิชัยชาวปีจะเครื่องครัดมาก เน้นไม่ให้เกิดความเสียหาย ทำอะไรท่านจะสอนให้คำนึงถึงชื่อเสียงของวัดก่อนเพราะเป็นวัดใหญ่ถ้าเสียหายจะกระเทือนไปทั้งวัดทั้งพระศาสนา

2) ใส่ใจในการทำวัตรสวดมนต์ เรื่องกิจของสงฆ์ท่านจะสอนพระภิกษุสามเณรด้วยนะให้ทำ นำให้ดู อยู่ให้เห็น ท่านจะไม่พูดมาก ไม่พูดมั่ว แต่จะทำให้ดูมาก ๆ ไม่ทำให้ดูมั่ว ๆ เป็นแบบอย่างทางอุดมคติ และทราบกันดีของพระภิกษุสามเณรในวัด

3) ปกป้องคนดี ไม่ย่ำยีคนทำผิด เอกลักษณะของท่านอีกอย่างหนึ่ง คือ การยกย่องคนทำดี ปราณีคนทำเลว ท่านจะเน้นย้ำเสมอว่า คนที่มี ความรู้ มีการศึกษา แต่ขาดคุณธรรม ใช้ไม่ได้ เราจะต้องสร้างคนดี เพื่อควบคุมคนเก่ง จะต้องมิวิชาจรณสัมปโน ความรู้ต้องคู่คุณธรรม

4) มีเมตตาริจิต เมตตา กรุณา ท่านจะมีเมตตาธรรมสูง มีน้ำใจเผื่อแผ่แก่ ทุกคน จะปลุกเสกอะไรก็หลัง จะสั่งอะไรก็ศักดิ์สิทธิ์ นิยมใช้พระคุณให้พิเศษ ส่วนพระเดชใช้ในคราวจำเป็น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่มีอคติ ให้โอกาสทุกคนทำงานได้อย่างเต็มที่ ตามความรู้ ความสามารถ ความฉลาด ความถนัด ความใส่ใจ ไม่ครอบงำ ไม่แทรกแซง ไม่ให้แบ่งพรรคแบ่งฝ่าย แต่ให้สมานฉันท์ สามัคคี

5) มีมารยาทเรียบร้อย ท่านเป็นพระเถระมีความประพฤติทั้งดงาม นุ่มนวลเรียบร้อย ท่วงท่าลีลาเหมาะสม น่าเลื่อมใสศรัทธา เป็นบุญตาแก่ผู้พบเห็น

6) ไม่ปล่อยเวลาให้ว่าง ครูบาภิชัยชาวปีเป็นคนมีความรู้มาก รู้รอบรู้ลึก รู้แจ้ง เพราะท่านเป็นคนอ่านหนังสือมาก ชอบการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

7) เป็นนักสร้างนักพัฒนา ครูบาภิชัยชาวปีเป็นนักสร้างคน สร้างวัตถุ สร้างความรู้ สร้างคุณธรรม นักพัฒนาสติปัญญา พัฒนาศาสนา พัฒนาบ้านเมือง พัฒนาประเทศชาติ

ในส่วนคุณสมบัติหรือเอกลักษณ์พิเศษหรือคุณลักษณะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยชาวปีว่า ครูบาเพียงพร้อมไปด้วยคุณสมบัติของนักเผยแผ่พุทธธรรม มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีจิตใจที่ดีงาม สงบเยือกเย็น เป็นผู้สง่างาม ในท่ามกลางบริษัท เป็นที่เคารพ สักการะบูชา ศรัทธา ของประชาชนทั่วไป เมื่อกล่าวโดยรวมท่านได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของครูบาภิชัยชาวปี ไว้ว่า

1) มีปฏิปทา ครูบาเป็นพระเถระที่พูดกันเอง พูดแบบระมัดระวัง และไม่พูดโอ้อวดความรู้ที่มี ไม่อวดดี ไม่บ้ายอ ไม่ก่อความเดือดร้อนให้ใคร ๆ

2) มีคารวะธรรม ไม่เคยดูถูก รุกรานคน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระผู้ใหญ่ มีน้ำใจกับพระผู้น้อย คอยใส่ใจต่อเพื่อนเสมอ เป็นห่วงเป็นใย ไม่ถือตัว ไม่เย่อหยิ่ง เสมอต้นเสมอปลาย

3) มีความกตัญญูเป็นเลิศ ครูบามีความกตัญญูต่อพ่อ แม่ครูบาอาจารย์ เป็นแบบ

อย่างที่ดีให้ลูกศิษย์ลูกหลาน เป็นที่กล่าวขานว่า เป็นพระยอดกตัญญู ได้ดีแล้วไม่ลืมผู้มีพระคุณ เพื่อนพ้อง น้องพี่

4) ข้อวัตรปฏิบัติส่วนตัวเป็นยอด ขยันทำวัตร สวดมนต์ คุรบาเผยแผ่ด้วยเอาตัวเองเป็นเครื่องทดลองปฏิบัติ ทำตัวเองให้ลำบากก่อน ปฏิบัติเป็นตวันำ ทำให้เห็นซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้อยากยิ่ง

นอกจากนั้น ยังพบอีกว่าคุรบาเป็นพระที่น่าเคารพเลื่อมใส มีวัตรปฏิบัติที่งดงามสมควรแก่ฐานะ เป็นผู้หนักแน่นมั่นคงในพระพุทธศาสนา มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ท่านเป็นนักเผยแผ่ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ คือ

1) รักการอ่านหนังสือ การศึกษา คุรบาเป็นพระที่ชอบการอ่านหนังสือ ชอบศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอ ไม่ปล่อยเวลาให้ว่างเปล่า เวลาเข้าไปกราบท่าน จะเห็นคุรบาอ่านหนังสือเป็นประจำ

2) มีเมตตาสม่ำเสมอ ความเป็นเมตตากรุณาของคุรบา นั้น ไม่จำกัดกาล สถานที่ ไม่จำกัดบุคคล ท่านเดินไปไหนกลับมาถ้าเจอลูกศิษย์คุรบาจะขอบน้าของมาฝาก คุรบาเมตตากรุณาให้คำปรึกษาแนะนำสั่งสอนธรรมะเสมอ เมื่อลูกศิษย์กราบเรียนถามโดยไม่เกียจฉลอน ไม่หลบหนี เพราะความใจดีมีเมตตาธรรมของท่าน

3) มีความเรียบง่าย ทักทายเป็นกันเอง ท่านดำรงสมณะเพศแบบเรียบง่าย เรียบร้อยดีงาม ตามพระธรรมวินัย ที่สำคัญท่านทักทายเป็นกันเองกับลูกศิษย์เสมอ ไม่ถือตัว เป็นกันเองแต่น่าเกรงขามน่าเลื่อมใส ด้วยความดีในตัวท่าน

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคุรบาภิชัยขาวปี สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

บทบาทด้านสาธารณูปการ : คุรบาภิชัยขาวปีได้สร้างผลงานด้านสาธารณูปการไว้มากมาย ในปี พ.ศ. 2477 คุรบาเจ้าศรีวิชัยได้อำนวยการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ โดยใช้เวลา 5 เดือน 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2477 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2478 ผู้มีศรัทธาต่อคุรบาศรีวิชัยทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะพวกกระเหรี่ยงจากอำเภอลี้จังหวัดลำพูน ได้มาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ระยะทางที่สร้าง 11,530 ก.ม. คุรบาภิชัยขาวปีท่านได้เดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มสร้างมีคณะศรัทธาจำนวนหนึ่งติดตามไปจากวัดพระพุทธบาทตะเมาะ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากผลงานด้านการสาธารณูปการที่คุรบาภิชัยขาวปีได้ปฏิบัติมาในอดีตครั้งติดตามคุรบาเจ้าศรีวิชัยและในส่วนของวัดพุทธบาทผาหนามแล้ว คุรบาภิชัยขาวปี ยังได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุอีกมากมาย

บทบาทด้านการศึกษา : ครูบาภิชัยขาวปี เป็นพระมหาเถระที่สนับสนุนส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดลำพูนมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าครูบาภิชัยขาวปีจะไม่ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีจนจบ หรือเปรียญใดเลยก็ตาม แต่ครูบาภิชัยขาวปี ก็ได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเรียนรู้การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจากครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นอาจารย์ในส่วนของวิปัสสนาธุระคือการศึกษาด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน นอกจากครูบาภิชัยขาวปี ได้ศึกษาปฏิบัติเจริญรอยตามครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งเป็นอาจารย์แล้ว ยังได้สนับสนุนส่งเสริมและถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติเจริญวิปัสสนาให้แก่ลูกศิษย์ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์อีกด้วย

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ สังคมสงเคราะห์ : ครูบาภิชัยขาวปี เป็นประธานสร้างโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก สรุปรวเป็นตัวอย่าง เช่น พ.ศ. 2494 สร้างโรงเรียนบ้านสามหลังตำบลสองแคว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 60,000 บาท สร้างโรงเรียนบ้านหลวงศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 175,039.50 บาท พ.ศ. 2495 สร้างโรงเรียนบ้านห้วยน้ำดิบ ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 73,191 บาท สร้างโรงเรียนบ้านสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 40,272.50 บาท สร้างโรงเรียนบ้านท่าช้าง ตำบลหนองล่อง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นจำนวนเงิน 125,105.90 บาท เป็นต้น

บทบาทด้านการเผยแผ่ธรรม : ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี ครูบาเป็นพระเถระที่รอบรู้ทั้งคัมภีร์ วิปัสสนาธุระ มีวิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ปณิธาน ได้ทำบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธสาวกที่ดี ทำบทบาทหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ด้วยความเรียบร้อย มีความกตัญญูต่องานต่อมารดาบิดาและครูบาอาจารย์เป็นยอด มีความรักเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วยความเป็นเยี่ยม เปี่ยมด้วยคุณธรรม ท่านมีบุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใส ปฏิภาณว่องไว ธรรมะที่น่าเสนอง่ายๆ ไกลตัว ตรงประเด็น เนื้อหาสาระธรรมได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ครอบครัว สังคมให้เกิดสันติ และการใช้วิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ครูบาภิชัยขาวปี เป็นพระมหาเถระที่ได้สร้างคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาในล้านนาเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้รับยกย่องให้เป็น ครูบา เพราะท่านมีความเชี่ยวชาญ มีภูมิธรรม ภูมิรู้ ปฏิภาณและจริยาวัตรอันงดงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิสุทธิธรรมไสลิต (สัมพันธ์ สิริธมฺโม) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นครูบา : กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

และลำพูน” ระบุว่า ครูบาเป็นค้ายกย่องที่ประชาชนมอบให้หรือใช้เรียกพระภิกษุสงฆ์ที่ทรงคุณ
ทรงพระไตรปิฎก เชี่ยวชาญทั้งในด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีภูมิ
รู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน เป็นพระเถระผู้มีราตรีนานคือ มีอายุพรรษามากพอสมควร โดยประมาณ
อายุ 60 ปี และมีพรรษา 40 พรรษา ขึ้นไป เป็นต้น นอกจากนั้นครูบาภิชัยชาวปี ยังถือได้ว่าเป็น
ศิษย์เอกของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทั้งทางด้านการกรรมฐานและการ
สาธารณสงเคราะห์ ดังจะเห็นว่า ลูกศิษย์ของครูบาศรีวิชัยนั้นจะมีความโดดเด่นในด้านนี้ เช่น
ครูบาชัยวงศาพัฒนา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **พระครูพุทธนิมิตธรรมสุนทร (โสดา ทาปัน)**
(2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาชัยวงศาพัฒนา) ใน
การสงเคราะห์ชุมชน” พบว่า พระสงฆ์จากสำนักของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้หลาย
ท่าน กล่าวคือ ครูบาภิชัยชาวปี ครูบาชัยลังกา เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาประวัติและปฏิปทาของครูบาภิชัยชาวปีแล้ว จะเห็นได้ว่า ท่านเป็น
พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนาเป็นอย่างมาก เพราะอาศัยปัจจัยทั้ง
ภายในและปัจจัยภายนอกที่เกื้อหนุน สนับสนุน ส่งเสริมเกื้อหนุน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยภายนอก

☐ ความเคารพในครูบาอาจารย์

☐ ความเป็นบุคคลในพื้นที่

☐ แรงสนับสนุนจากประชาชน

ปัจจัยภายใน

☐ ความมั่นคงในพระพุทธศาสนา

☐ ความรู้ ความสามารถ

☐ ความเด็ดเดี่ยว

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุป

ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนานอกจากรูปแบบและวิธีการเผยแผ่แล้ว สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ลมฟ้าอากาศ วิถีดำเนินชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น อุตสาหกรรม การศึกษา ความเชื่อ ทศนคติ จารีต วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่งานทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ผู้เผยแผ่นอกจากปฏิบัติ ติปฏิบัติชอบตามธรรมวินัยแล้วจำเป็นต้องมีความชำนาญและความสามารถในการหลายๆ ด้าน ประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติของพระสงฆ์หรือตัวผู้สื่อเอง ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ฟังที่ได้พบและได้เห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย มีข้อที่ควรเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือทำให้รู้เกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธเจ้าและของพระสาวกสามารถนำเอาคุณธรรมจากการที่ได้ศึกษานี้นำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และครุบาอภิชัยชาวปีเป็นพระเถระผู้ใหญ่ เป็นที่เคารพของศรัทธาประชาชนโดยทั่วไปตลอดจนถึงพระภิกษุสามเณรที่เป็นศิษย์มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านเป็นอย่างมาก ท่านเป็นพระที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนปฏิบัติทางจริยาวัตรตรงตาม ผู้ใดได้เห็นได้สนทนาธรรมด้วย ครุบาอภิชัยชาวปี ท่านพูดธรรมแบบง่ายๆ แต่เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจผู้ที่สนทนาด้วยหรือสอนธรรมให้ผู้ฟังหรือผู้สนทนาด้วยก็เข้าใจในหลักธรรมนั้นโดยไม่มีความสงสัยเลย โดยเฉพาะความมีเมตตาของท่านใครจะเข้าไปพบก็สามารถพบง่ายท่านไม่มีการแบ่งชนชั้นว่าคนนี้รวย คนนี้ยากจน แต่ครุบาอภิชัยชาวปีให้ความเสมอภาคกันหมด ครุบาอภิชัยชาวปีเป็นผู้ที่มีความร่าเริง และยิ้มแย้มแจ่มใส

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและวิธีการเผยแผ่ของครุบาอภิชัยชาวปีกับพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนารูปอื่น ๆ ในอดีตหรือปัจจุบัน
- 2) ควรมีการศึกษาประวัติและผลงานของพระมหาเถระในอดีตที่มีผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่โดดเด่นและแตกต่างจากพระเถระรูปอื่น ๆ
- 3) ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครุบาอภิชัยชาวปีกับพระสงฆ์รูปอื่นๆ ในล้านนา

บรรณานุกรม

- ชีวประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ขาวปี). (2552). **วัดพุทธบาทผาหนาม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน**.
ลำพูน: อนุรักษ์การพิมพ์.
- พระครูพุทธธรรมสุนทร (โสดา ทาปิ่น). (2555). “บทบาทของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบา
ชัยยะวงศาพัฒนา) ในการสงเคราะห์ชุมชน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิธรรมโฆสิต (สัมพันธ์ สิริธมโม). (2555). “ความเป็นครูบา: กรณีศึกษาในจังหวัด
เชียงใหม่และลำพูน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธ
ศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน
- สุธานี จันทรรัตน์ศิริ. (2552). **ชีวประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ขาวปี)**. ลำพูน: อนุรักษ์การพิมพ์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). **การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ**. กรุงเทพมหานคร:
โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.